

Ed.

560. Frumvarp

til laga um stofnun hæstaréttar á Íslandi.

(Eftir 3. umr. i Nd.).

1. gr.

Stofna skal hæstarétt á Íslandi, og skal hann hafa aðsetur í Reykjavík.

2. gr.

Hæstarétt skipa dómstjóri og 4 dómendur. Dómstjóri hefir að árslaunum 5500 kr. Hinir dómendurnir hafa að byrjunarlaunum 3600 kr. á ári hver, og fara laun þeirra hækkandi á hverjum 4 árum um 400 krónur þar til þau eru orðin 4800 kr.

3. gr.

Konungur skipar hæstaréttardómara. Enginn getur orðið skipaður dómari í hæstarétti, nema hann fullnægi almennum skilyrðum til þess að gegna dómara-störfum hér á landi, og þar að auki verður hann að hafa tekið lagapróf með fyrstu einkunn við lagaskóla á Íslandi eða Kaupmannahafnarháskóla, vera fullra 30 ára að aldri, og hafa staðist próf, sem í því er fólgιð, að hann leggur dóm á 2 mál fyrir hæstarétti, annað einkamál og hitt sakamál, enda telji dómarar í hæstarétti hann hæfan.

4. gr.

Hæstarétt skal halda einu sinni á viku, ef mál eru til. Dómurinn sjálfur ákveður nánar.

5. gr.

Dómstjóri stýrir dómi, en í forföllum hans 1. meðdómandi. Hann skal auglýsa á likan hátt og tiðkast hefir um landsyfirdóminn fyrirtökudag mála. Sendir hann stjórnarráðinu ársskýrslu um það, hversu mörg mál hafi dæmd verið í hæstarétti.

6. gr.

Sá, er síðast hefir verið skipaður í dóm, skal jafnframt vera dómsmálaritari, fyrsta sinn sá dómari, sem yngstur er að embættisaldri. Dómsmálaritari heldur þingbókina, annast um að dómar og dómsatkvæði séu rituð í þar til gerðar bækur, undirritar stefnur, lætur í té afrit, tekur við lögmæltum réttargjöldum og sér um skjalasafn og bækur réttarins.

7. gr.

Eigi má setja rétt með færri en 3 dómendum. Sé dómandi óhæfur eða forfallaður, þá setur stjórnarráðið lögfræðing í stað hans. Eigi verður dómur lög mætur nema allir dómarar réttarins leggi dómsatkvæði á málid. Um setta dómarar fer sem áður er sagt, ef eigi geta allir hinir reglulegu dómarar lagt dóm á málid.

8. gr.

Enginn hæstaréttardómari má dæma í sjálfs sín sök né heldur, ef málid

snertir hann annars beinlinis, siðferðislega eða fjárhagslega. Eigi má dómari heldur dæma mál, er hann er skyldur eða mægður málsaðilja í beina línu upp og niðurstigandi eða skyldur eða mægður málsaðilja í annan lið hlíðarlinu, eða ef hann er svo nákominn dómarar, er dæmdi málid i óæðra rétti eða þeim manni; er flutti málid i óæðra rétti eða flytur það i hæstarétti, eða ef hæstaréttardómari hefir sjálfur flutt eða dæmt málid i óæðra rétti. Svo má og hæstaréttardómari eigi dæma í málí konu sinnar, unnustu, kjörbarns, fósturbarns eða kjör- eða fósturforeldris. Aldrei mega nánari menn skipa dóminn saman en tvímenningar að frændsemi eða tengdum, né heldur kjör- eða fósturfeðgar.

Dómurinn sker úr því i heild sinni, hvort dómari skuli vikja úr dómi.

Jafnskyldt er dómarar að vikja úr dómi, ef hann má ekki sitja réttinn vegna mægða eða frændsemis við málsaðilja eða dómarara og annara orsaka vegna, er settar eru i lögum þessum jafnhliða frændsemi og mægðum, eða ef hann hefir sjálfur flutt eða dæmt málid i óæðra rétti, svo og ef hann er aðili máls, þótt aðili krefjist þess eigi.

9. gr.

Hæstiréttur er bær að dæma öll þau mál, er að lögum heyra undir úrskurð dómsvaldsins, nema þau beri undir landsdóm. Þó leggur synodalréttur fullnaðardóm á þau mlá, er hingað til hafa undir hann heyrt, svo og mál gegn biskupi landsins, er snerta embætti og liferni hans.

10. gr.

Eigi verður mál dæmt i hæstarétti, nema upphæð sú nemi að minsta kosti 100 krónum, er það er risið af.

Ef málid snertir beinlinis mannréttindi, stöðu manna eða mannerð, eða er höfðað til refsingar af hálfu einstakra manna eða valdstjórnarinnar, verður engrar áfrýjunarupphæðar krafist.

Þegar sakamál er höfðað af hálfu valdstjórnarinnar, ber að skjóta því til hæstaréttar eftir beiðni ákærða, ef refsing sú, er hann var dæmdur til, nemur 100 kr. sekt eða 1 mánaðar einföldu fangelsi. Heimilt er og valdstjórninni að skjóta slikum málum til hæstaréttar samkvæmt þeim reglum, sem settar eru í næsta lið þessarar greinar hér á undan. Sama er og um ákærða, ef sá, sem sakfeldur er, æskir þess. Skylt er að skjóta til hæstaréttar sakamálum, þótt ákærði beiðist þess eigi, ef hann hefir verið dæmdur til tiptunarhússvinnu eða lífláts.

Dauðadómi má eigi fullnægja, nema konungur hafi svo fyrir mælt, að fengnum tillögum hæstaréttar.

Undanþágu getur hæstiréttur veitt frá 1. lið þessarar greinar, ef sérstakar ástæður eru til þess.

11. gr.

Áfrýjunarfrestur til hæstaréttar er 6 mánuðir. Þegar um úrskurði er að ræða, sem áfrýja má sérstökum, telst fresturinn frá uppsagnardegi úrskurðar, en annars frá lokum réttargjörðarinnar og frá birtingardegi, þegar um undirréttardóma er að ræða.

Í sakamálum, er höfðuð eru af hálfu valdstjórnarinnar, er enginn áfrýjunarrestur settur.

Ákvæði skiftalaga 12. apríl 1878, 96. gr., landamerkjala 17. mars 1882, 12. gr. og laga 16. des. 1885, 11. gr. eru framvegis gildandi, svo og tilsk. 21. des. 1831, IV. kafla.

Áfrýja má máli til staðfestingar þótt frestur sé liðinn.

12. gr.

Nú er máli vísað frá hæstarétti og er áfrýjunarfrestur þá liðinn, þá er áfrýjanda heimilt að skjóta málínunnn á ný til hæstaréttar, enda hafi stefna á ný verið út gefin 3 mánuðum eftir uppsögu frávísunardóms.

13. gr.

Stjórnarráðið má veita áfrýjunarleyfi, þó að áfrýjunarfrestur sé liðinn.

Nú er slíkt leyfi veitt, þá skal hæstaréttarstefna fengin, áður liðinn sé mánuður frá dagsetningu leyfisbréfs, ella er leyfið ónýtt.

Ef slíku máli er frá vísað, þarf eigi nýtt leyfi, ef hæstaréttarstefna er fengin af nýju innan mánaðar frá uppsögudegi frávísunardóms að telja.

14. gr.

Stefnuarfrestur til hæstaréttar er sem nú skal greint: Ef stefndi býr í Reykjavík, er fresturinn vika, ef hann býr í Gullbringu-, Kjósar-, Árnes-, Rangárvalla-, Mýra- eða Borgarfjarðarsýslum, er frestur 4 vikur. Ef hann býr annarsstaðar, en þó innanlands, fær hann 6 vikna frest. Ef hann býr utanlands og í Norðurálfunni, þá fær hann 6 mánaða frest, en ella 9 mánaða frest.

Stefnubirting fer eftir sömu reglum sem gilda um birtingu stefnu til undirréttar.

Gagnáfrýjunar-, framhalds- og meðalgöngustefnur má birta fyrir umboðsmanni aðal-áfrýjanda og með sama fyrirvara, sem hann ætti að fá, ef sjálfur væri hann aðili málsins.

15. gr.

Til staðfestu hæstatéttarstefnum skal vera undir þeim nafn dómsmálaritara og innsigli dómsins.

16. gr.

Eigi þarf að stefna dómar, þegar máli er skotið til hæstaréttar, nema áfrýjandi ætli að koma fram ábyrgð á hendur honum fyrir málsmeðferð hans. Reglur laga 2. okt. 1895, 1. gr. eru framvegis gildandi.

17. gr.

Málflutningur fyrir hæstarétti skal vera skrifiegur. Reglur tilsk. 3. jan. 1796 um dómgæzlu gilda og fyrir hæstarétti. Um meðferð sakamála fyrir hæstarétti gilda og þær reglur, er farið hefir verið eftir fyrir landsyfirdómi, að því leyti sem þær koma eigi í bága við lög þessi.

18. gr.

Eftir að mál hefir verið tekið til dóms, mega dómarar eigi halda því lengur en 6 vikur, áður en dómur sé upp kveðinn, nema sérstakar ástæður séu til þess. Skal hver dómarri rita á málsskjölum, hve nær hann hefir tekið við þeim og hve nær hann hafi skilað þeim. Brot gegn ákvæðum þessarar greinar varða sektum frá 50—200 kr., er renni í landssjóð.

19. gr.

Dómsatkvæði skulu skrifleg vera. Afl atkvæða ræður úrslitum. Skyld er hverjum þeim dómar, er í minni hluta verður, að taka þátt í dómsatkvæði. Dómstjóri ritar nafn sitt undir dóm hvern og dómsgerðir. Setja skal og inn-sigli hæstaréttar undir dómsgerðir

20. gr.

Pegar hæstiréttur dæmir man til fjárgreiðslu í einkamáli, má aðför gera þegar eftir dóminum. Ella skal aðfararfrestur settur eftir því, er hlýða þykir. Aðför má því að eins gjöra eftir hæstaréttardómi, að endurrit af dóminum sé lagt fram í fógetaréttinum, og sé það staðfest af dómsmálaritara, og innsigli dómsins undir því.

21. gr.

Reglur þær, er samkvæmt lögum gilda um málflutningsmenn við landsyfirdóminn, skulu, þangað til önnur skipun verður á gerð með lögum, gilda um hæstaréttarmálflutningsmenn. Hver sá, er málflutningsleyfi fær við hæstarétt, skal þó greiða 50 kr. í landssjóð.

22. gr.

Pegar lög þessi öðlast gildi, skal hinn konunglegi íslenzki landsyfírréttur lagður niður. Skyld er þeim dómurum, er þá skipa yfirdóm, að taka sæti í hæstarétti, þó svo að þeir missi einskis í af launum sinum og að þau hækki samkvæmt lögum þessum, miðað við embættisaldur þeirra í landsyfírrétti. Þeir skulu og taka embætti í sömu röð í hæstarétti sem þeir höfðu áður í landsyfírréttinum, og taka skal þá dómstjóri landsyfírréttar dómstjórn í hæstarétti.

23. gr.

Pegar lög þessi öðlast gildi eru jafnframt úr gildi numin þessi lagaákvæði: N. L. 1—2—3 um að stefna dómar, er mál er áfrýjað, 1—5—8, sbr. tilsk. 3. júní 1796, 23. gr., 1—6—12, 14, 16 og 17, tilsk. 19. ág. 1735, 10. gr., opið bréf 19. des. 1749, tilsk. 11. júlí 1800, 1.—18. og 21. gr., tilsk. 24. jan. 1838 16. gr. um áfrýjun sakamála, lög 2. okt. 1895, 2. gr., lög nr. 15, 20. okt. 1905 og öll önnur lagaákvæði er giltu um dómsvald hæstaréttar Dana í íslenzkum málum. Þau ákvæði er enn gilda um landsyfirdóminn og eigi brjóta bág við þessi lög, skulu eftirleiðis gilda um hæstarétt. Loks eru öll eldri lagaákvæði úr gildi numin, sem brjóta bág við lög þessi.

24. gr.

Stjórnarráðið setur nánari reglur, er með þarf til þess að lögunum geti orðið beitt.